

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

2009-12-16

1 (15)

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Naturreservatet
Norrboda-Jomale
Östhammars kommun

- Länsstyrelsens beslut
- Syfte med reservatsbildningen
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Skäl för beslut
- Reservatsföreskrifter
- Ärendets beredning
- Bilagor
- Sändlista

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

2009-12-16

2 (15)

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

Bildande av naturreservatet Norrboda-Jomale i Östhammars kommun och fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) Norrboda-Jomale som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga A. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta, bilaga C, och de gränser som slutligen märks ut i fält.

För att säkerställa syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under rubriken RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen meddelar, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bestämmelser för förvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, bilaga A. Länsstyrelsen skall vara förvaltare av reservatet.

Beslutet skall kungöras i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse ska även införas i ortstidningarna Upsala Nya Tidning och Upplands Nyheter.

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att:

- skydda och bevara de äldre skogspartierna och de geologiska bildningarna, bevara och återskapa livsmiljöer i betade hag- och skogsmarker samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- bevara områdets kulturhistoriska värden,
- i den mån det inte strider mot bevarandeintressena, tillåta och med enkla anordningar underlätta allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

3 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossiernr: 0382-02-126

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Områdets bevarandevärden beskrivs mer utförligt under rubriken "Beskrivningsdel" i skötselplanen, bilaga A. Nedan ges endast en sammanfattande beskrivning.

Reservatet består huvudsakligen av gammal, mossrik granskog av ris- och örttyp samt hållmarkstallskog. I området finns många gamla tallar och granar och bitvis hög täthet av stående och liggande döda träd. Inslaget av lövträd domineras av asp, björk, rönn och ask, med stor variation i storlek och ålder. Inom ett område i den sydvästra delen av reservatet finns rikligt med hamlade träd, framförallt askar och oxlar. Reservatet gränsar åt tre håll mot Östersjön och inrymmer även landhöjningsmark och primärskogar

Områdets bevarandevärden utgörs av gammal barrskog, äldre till stor del betespåverkad och kalkpräglad barr- och blandskog samt mer eller mindre öppna betesmarker. Skyddsvärda arter är främst knutna till gamla barrträd, kalkrika barr- och blandskogar samt till strandängar med populationer av krissla.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

4 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

ADMINISTRATIVA DATA

Naturreservatets namn: Norrboda-Jomale

RegDOS ID: 2014513

Kommun: Östhammar

Församling: Gräsö

Fastigheter: Norrboda 4:6 (del av)

Markägare: se skötselplan, bilaga A

Förvaltare: Länsstyrelsen i Uppsala län

Fastighetsanknutna rättigheter: se skötselplan, bilaga A

Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget på norra delen av Gräsö.
Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.

Gräns: Området har markerats med skraffering på
bifogad reservatskarta, bilaga C.

Koordinat i rikets
nät (RT90): $x = 6710630$; $y = 1641250$

Fastighetskarta
(Ekonomisk karta): 13I 2i

Terrängkarta
(Topografisk karta): 13I Österlövsta SO

Naturgeografisk region: Östersjökusten med skärgårdar (25)

Area: Totalt 60,2 hektar, varav landareal 51,8 ha och
produktiv skogsmark 30,9 ha.

Markslag och naturtyp: se skötselplan, bilaga A

Naturtyper enligt
Natura 2000: se skötselplan, bilaga A

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

5 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

SKÄL FÖR BESLUT

Naturvärdesbedömningar

Skogsvårdsstyrelsen har 1998 inom området beskrivit ett naturvärdesobjekt (Id 130828091) på 2,0 hektar. Naturvärdesobjektet är klassat som lövängsrest. Vid Länsstyrelsens kompletterande inventering år 2000 avgränsades i området ytterligare två delområden av nyckelbiotopklass samt nio delområden av naturvärdesklass.

Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena består av naturmiljöer som landhöjningsmark, primärskog, örtrika och kalkpräglade barrskogsbestånd samt löväng. Prioriterade strukturer är gamla träd, död ved i olika nedbrytningsstadier och hamlade lövträd. Prioriterade arter är främst mykorrhizabildande svampar knutna till gran, vedlevande svampar och skalbaggar samt insekter knutna till krissla.

De prioriterade bevarandevärdena beskrivs mer utförligt under rubriken "Områdets bevarandevärden" i skötselplanen, bilaga A.

Förutsättningar för att bevara värdena

Det som kan påverka områdets värden negativt är bl.a. produktionsinriktat skogsbruk, igenväxning av tidigare öppna marker till följd av upphörd hävd, förtätning av kronskikt och utträngning av värdefulla gamla träd, exploatering i form av bebyggelse eller vägar m.m., störd hydrologi samt gödslingspåverkan.

För att bevara och stärka områdets naturvärden införs föreskrifter mot bl.a. produktionsinriktat skogsbruk och exploateringsåtgärder. Skötselinsatser, t.ex. åtgärder för att bevara naturvärden uppkomna genom hävd, såsom bete, slåtter och hamling, kommer att utföras för att bevara och stärka naturvärdena.

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Länsstyrelsen bedömer att bevarandet av områdets naturvärden är av allmänt intresse. För att bevara områdets naturvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning samt kostnadskrävande skötselinsatser. Inskränkningar och skötselkrav är mer långtgående än vad markägaren kan förväntas svara för.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts för att kunna bevara områdets naturvärden långsiktigt. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning införas och skötselåtgärder genomföras, och området får därigenom ett varaktigt skydd. Området är för stort för att skydda som biotopskyddsområde.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

2009-12-16

6 (15)

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen "Levande skogar", "Ett rikt växt- och djurliv" och "Hav i balans samt levande kust och skärgård". Länsstyrelsen bedömer också att beslutet är i överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området såsom den kommunala översiktsplanen och riksintresseområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (se även under "Andra föreskrifter som gäller för området", sidan 9 i detta beslut).

Det finns ingen detaljplan eller några områdesbestämmelser för området.

Intresseprövning

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen. Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Bevarandet av områdets naturvärden är ett angeläget allmänt intresse. De inskränkningar som den enskilde drabbas av vid bildandet av reservatet står i rimlig balans med vad samhället vinner på att området skyddas som naturreservat.

Länsstyrelsens bedömning är att de föreskrifter som beslutet anger krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (se även under "Förutsättningar för att bevara värdena"). Föreskrifterna begränsar heller inte markägarens rättigheter att använda området för t.ex. jakt.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, dämna, nydika, skyddsrika eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken) och ledningar,
 - åtgärder vid underhåll av befintliga åkerdiken,
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, brygga, parkeringsplats, mast eller annan anläggning eller anordning,
3. dra fram ny mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
4. framföra motordrivet fordon med undantag för
 - körning på vägar, utfartsvägar och parkeringsplatser,
 - körning för jordbruksändamål,
 - körning vid tillsyn och underhåll av ledningar och vid brandbekämpning,
 - körning med mindre fordon för uttransport av fäلت klövvilt,
5. anordna upplag med undantag för tillfälliga upplag i samband med skötseln av reservatet,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. kalka, tillföra växtnäringsämnen eller göra andra ingrepp som kan innebära förorening eller annan förändring av marken med undantag för naturgödsel på åkermark,
8. anbringa eller upplåta plats för tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning med undantag för
 - skyltning för starkströmsanläggningar,

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

9. avverka, röja, skogsodla eller utföra annan skogsvårdsåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd, buskar eller annan växtlighet, med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken) och ledningar,
 - absolut nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
 - röjningsåtgärder i befintliga siktgator från älgpass markerade på skötselområdeskartan (bilaga D),
 - fällning av enstaka träd, som utförs i samråd med förvaltaren, inom en zon på 20 m i skogskant mot inägomark,
10. sätta upp saltsten eller utfodra djur med undantag för
 - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art,
 - saltsten och foderhäck för tamboskap på åkermark,
11. införa för trakten främmande växt- och djurart/ras med undantag för
 - tamboskap i samband med beteshävd,
12. upplåta plats för camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn eller släpvagn,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång.

Ägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatets gränser och uppsättning av informationstavla eller informationsskyltar om reservatet,
2. anläggande och underhåll av parkeringsplats, markerad stig, rastplats och andra anläggningar för att främja det rörliga friluftslivet,
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald, t.ex. hamling av träd, naturvårdsinriktad röjning och avverkning, stängsling och slåtter,
4. undersökningar av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden som genomförs som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet.

Dessutom skall markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren och att allt utfallande virke tillfaller staten.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
3. gräva upp eller plocka blommor, gräs, mossor, svampar, lavar eller på annat sätt ta bort eller skada växter eller växtdelar av något slag, med undantag för plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. fånga, döda eller föra bort djur, föra bort ägg, rom eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
5. göra upp öppen eld på annan än särskilt iordningställd plats,
6. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
7. framföra eller ställa upp motordrivet fordon, husvagn eller släpvagn annat än på iordningställd parkeringsplats och väg mellan allmän väg och parkeringsplats,
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
9. utan Länsstyrelsens tillstånd anordna tävlingar.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att genomföra de åtgärder som krävs för reservatets vård och skötsel enligt fastställd skötselplan.

Föreskrifter under C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. jakt, fiske, jordbruk eller körning på väg till tomter.

Andra föreskrifter som gäller för området

Norrboda-Jomale ingår i ett större område klassat som riksintresse för såväl naturvård (N 18, Gräsö-Singöområdet; beslut den 7 februari 2000) som rörligt friluftsliv (Kustområdet från Arkösund till Forsmark) samt högexploaterad kust (Kustområdet från Arkösund till Forsmark) enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vattenområdet ingår i riksintresse för yrkesfiske (Öregrundsgrepen, Gräsö,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

10 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Grisslehamn) enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Reservatet ingår även i ett större område (Kustområdet och skärgården från Arkösund till Forsmark) inom vilket det enligt 4 kap. 4 § miljöbalken finns särskilda bestämmelser för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar.

Reservatet ingår i ett område med särskilda bestämmelser för prövning av bygglov enligt 12 kap. 4 § plan- och bygglagen (Gräsö; beslut den 25 september 2003).

I området gäller strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken, vilket omfattar land- och vattenområdet 100 m från strandlinjen (beslut dnr 231-570-93).

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter enligt artskyddsförordningen (2007:845). Se listan över skyddsvärda arter under rubriken "Områdets bevarandevärden" i skötselplanen, bilaga A.

Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Sjötrafikförordningen (1986:300) som reglerar trafik i och på vatten.

Vattenskoterförordningen (1993:1053) samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där vattenskoter får användas (beslut dnr 523-8320-06).

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: uppsala@lansstyrelsen.se

POSTGIRO: 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut NORRBODA-JOMALE

11 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet aktualiserades år 2000 av att markägarna lämnade in en anmälan om föryngringsavverkning på fastigheten Norrboda 4:6. Vid nyckelbiotopsinventeringen och vid Länsstyrelsens kompletterande inventeringar i Jomaleområdet hade stora delar av fastigheten befunnits hysa höga naturvärden. Länsstyrelsen beslutade därför att utreda möjligheterna till långsiktigt skydd för området, och bedömde att det var lämpligt som naturreservat. Länsstyrelsen påbörjade arbetet med reservatsbildning år 2000, och underlag för beslut och skötselplan togs fram.

Överenskommelse om inträngsersättning har tecknats med markägarna till fastigheten Norrboda 4:6. Förslag till reservatsbeslut med tillhörande skötselplan har utarbetats av Länsstyrelsen. Förvaltare av reservatet kommer att vara Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning.

Samråd har enligt 26 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen samt enligt 25 § samma förordning med Östhammars kommun.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelagts att inom en tid av sex veckor yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer (se sändlista).

Remissyttranden utan erinran mot bildande av naturreservatet har inkommit från Östhammars kommun, Sveriges Geologiska Undersökning, Telia Sonera, Lantmäteriet och Naturskyddsföreningen Uppsala län.

Skötselplanen har, på förslag från SGU, kompletterats med en kortfattad beskrivning av de geologiska förhållandena i området.

Lantmäteriet har kompletterat tidigare redovisad fastighetsförteckning och skötselplanen har utifrån denna kompletterats i fråga om fastighetsanknutna rättigheter.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

12 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Norrboda bysamfällighet motsätter sig reservatets gränsdragning i vattnet eftersom fiskerätten runt Norrboda by är gemensam. Bysamfälligheten anser att reservatsgränsen borde följa strandlinjen. Fisket är emellertid inte reglerat i reservatsföreskrifterna och fiskerätten påverkas inte av reservatsbeslutet. Den föreslagna reservatsgränsen överensstämmer med den överenskommelse om intrångsersättning som gjorts med markägaren. Länsstyrelsen anser därför att gränsen för reservatet är skälig och ingen ändring har gjorts.

Jomale vägförening påpekar att vägen från den allmänna vägen till den planerade parkeringsplatsen är privat och att en uppgörelse mellan Länsstyrelsen och vägföreningen krävs för att allmänheten ska ha rätt att åka på vägen. Länsstyrelsen avser att skriva en överenskommelse, alternativt begära en förrättning, med vägföreningen och förhandling om detta pågår.

Markägarna till fastigheten Jomale 4:100 har framfört synpunkter på användandet av området mellan fastigheten och vattnet, t.ex. när det gäller klippning av gräs och reparation av befintlig brygga. Länsstyrelsen anser att reservatsbildningen inte hindrar utförandet av åtgärder som görs på de ytor mellan tomtgränsen och vattnet som sedan tidigare sköts på sådant sätt, men att en överenskommelse om detta måste finnas med markägaren samt att strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken gäller.

Markägarna till fastigheterna Norrboda 4:52 och 4:103 har framfört att det finns två rättigheter i området som är knutna till fastigheterna. Skötselplanen har kompletterats med uppgift om servitut för utfartsväg, bad- och båtplats till förmån för Norrboda 4:52 och Norrboda 4:103 samt med att det finns nyttjanderätter som belastar fastigheter Norrboda 4:6. De inskrivna nyttjanderätterna är knutna till person och inte till fastighet.

Markägaren till fastigheten Norrboda 4:96 anser att placeringen av utsiktsplats och eventuell eldplats är olämplig. Ett av syftena med naturreservatet är att underlätta allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området och Länsstyrelsen anser att den valda placeringen är ändamålsenlig.

Vattenfall Eldistribution AB avstyrker reservatsförslaget med anledning av att reservatsföreskrifterna strider mot annan lagstiftning. Undantag för underhållsåtgärder av ledningar för att undvika driftavbrott finns dock i reservatsföreskrifterna. Om behov uppstår av att nyuppföra starkströmsanläggning, byta ut stolptransformator mot transformatorstation eller ta väg, finns möjlighet att söka dispens från reservatsföreskrifterna.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

13 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

Skötselplanen har kompletterats med faktauppgifter lämnade av Upplands Ornitologiska Förening. Ornitologiska föreningen anser att jakt på skogsfågel bör undantas i reservatet. I den överenskommelse om intrångsersättning som skrivits med markägaren är emellertid inte fågeljakten reglerad och ingen ändring har gjorts i reservatsföreskrifterna.

Beslutet kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga E.

Beslut i detta ärende har fattats av tf landshövding Leif Byman. I den slutliga handläggningen deltog även chefsjurist Christer Segerström, miljövårdsdirektör Leif Sandin, tf länsarkitekt Mats Hellberg, bitr. länsantikvarie Jan Helmer Gustafsson, lantbruksdirektör Christel Benfalk, naturvårdsdirektör Yvonne Aldentun och naturvårdshandläggare Karin Wiklund, föredragande.

Leif Byman

Karin Wiklund

BILAGOR

- A. Skötselplan
- B. Översiktskarta, skala 1:100 000
- C. Reservatskarta, skala 1:6 000
- D. Skötselområdeskarta, skala 1:6 000 (ortofoto)
- E. Hur man överklagar

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: uppsala@lansstyrelsen.se

POSTGIRO: 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

14 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

SÄNDLISTA

Östhammars kommun, Box 66, 742 21 ÖSTHAMMAR
Vattenfall Eldistribution AB, 162 87 STOCKHOLM
Skogsstyrelsen Region Svea, Box 1350, 751 43 UPPSALA
Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöavdelningen, Landskapsenheten, Box 5405,
114 84 STOCKHOLM
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA
Försvarmakten, exp-hk@mil.se
Lantmäterimyndigheten i Uppsala län, Box 896, 751 09 UPPSALA
Skanova, Box 93, 123 22 FARSTA
Bergsstaten, Slaggatan 13, 791 71 FALUN
Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 UPPSALA
Östhammars naturskyddsförening, 754 31 UPPSALA
Naturskyddsföreningen Uppsala län, Lägerhyddsvägen 2, 752 37 UPPSALA
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Skogsgruppen, 752 26 UPPSALA
Upplands Ornitologiska Förening, Box 59, 751 03 UPPSALA
Upplands Botaniska förening, c/o Evolutionsbiologiskt centrum, Avdelningen för
växtekologi, Villavägen 14, 752 36 UPPSALA
Entomologiska föreningen i Uppland, 754 37 UPPSALA

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: uppsala@lansstyrelsen.se

POSTGIRO: 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
NORRBODA-JOMALE

15 (15)

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossier: 0382-02-126

Uppsala Svampklubb, 740 20 VÄNGE

Kulturmiljöenheten
Plan- och bostadsenheten
Landsbygdsenheten

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Skötselplan för naturreservatet

Norrboda-Jomale

Östhammars kommun

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Administrativa data	4
Föreskrifter utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömningar	6
Allmän beskrivning	6
Historisk och nuvarande markanvändning	7
Geologi	7
Områdets bevarandevärden	8
Biologiska värden	8
Kulturhistoriska värden	10
Värden för friluftslivet	10
Prioriterade bevarandevärden	11
Beskrivning av byggnader	11
Intressen för allmänheten	11
Referenser	12
PLANDEL	13
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	13
Skötselområde A: Barrskog – 48,1 ha	13
Skötselområde B: Lövängsrest – 1,35 ha	15
Skötselområde C: Strandnära bestånd av krissla – 1,45 ha	16
Skötselområde D: Inägomarker – 1,5 ha	17
Skötselområde E: Slätteräng – 0,1 ha	18
Byggnader	19
Anordningar för friluftslivet	20
Upplysningar	22
Bränder	22
Vägar (inklusive vägdken), stigar och ledningar	22
Upplag m.m.	22
Stängsel och staket	22
Rensning av diken	22
Jakt och fiske	22
Motorbåtstrafik	22
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	23
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	23
FINANSIERING	23
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	24

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas Länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att:

- skydda och bevara de äldre skogspartierna och de geologiska bildningarna, bevara och återskapa livsmiljöer i betade hag- och skogsmarker samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- bevara områdets kulturhistoriska värden,
- i den mån det inte strider mot bevarandeintressena, tillåta och med enkla anordningar underlätta allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området.

Skötseln av naturreservatet ska leda till att:

- den äldre barrskogen vidareutvecklar naturskogsartade kvaliteter såsom gamla träd och död ved,
- områdets kulturhistoriska värden i form av betad skogsmark, hävdade inägor, lövängrest och slåtteräng så långt möjligt bevaras,
- livsmiljöer för hotade och missgynnade arter bevaras och förstärks. Det gäller bland annat insekter på krissla, kalkgynnade mykorrhizasvampar samt vedlevande växter, svampar och djur,
- allmänhetens möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv stimuleras och, i den mån det inte strider mot bevarandeintressena, underlättas genom enkla anordningar som stigar och utsiktsplats.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturresevatets namn:	Norrboda-Jomale
RegDOS ID:	2014513
Kommun:	Östhammar
Församling:	Gräsö
Fastigheter:	Norrboda 4:6 (del av)
Markägare:	Enskild
Marksamfällighet	Norrboda FS:13 fiske
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Uppsala län
Fastighetsanknutna Rättigheter	Fastigheten Norrboda 4:6 har servitut för utfartsväg, bad- och båtplats till förmån för Norrboda 4:93, 4:94, 4:95, 4:96, 4:97, 4:98, 4:99, 4:100, 4:101 och 4:103 (1965, akt 01-GRÄ-676), Norrboda 4:51-52 (1964, akt 03-GRÄ-599), Norrboda 4:98 (1969, 03-IM1-69/5121), för utfartsväg, bilparkering, bad- och båtplats för Norrboda 4:81-82 (1965, akt 01-GRÄ-649) samt för sjöbod till förmån för Norrboda 4:82 (1969, 03-IM1-99/8013). Dessutom finns åtta nyttjanderätter som belastar fastigheten Norrboda 4:6.
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget på norra delen av Gräsö. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad reservatskarta, bilaga C.
Koordinat i rikets nät (RT90):	x =6710634; y = 1641253
Fastighetskarta (Ekonomisk karta):	13I 2i

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Terrängkarta
(Topografisk karta): 13I Österlövsta SO

Naturgeografisk region: Östersjökusten med skärgårdar (25)

Area - reservatet: Totalt 60,2 hektar, varav landareal 51,8 ha och produktiv skogsmark 30,9 ha

Markslog och naturtyp:
(ungefärliga arealer)

Barrdominerad skog på fastmark, mellan 100-140 år	18,7 ha
Hällmarkstallskog, äldre än 100 år	15,0 ha
Barr- och blandskog på fastmark, mellan 40-100 år	10,5 ha
Igenväxande hamlad löväng	1,3 ha
Öppen havsstrandäng	2,5 ha
Öppen ogödslad betesmark (naturbetesmark)	1,5 ha
Löv- och blandsumpskog, mellan 40-100 år	1,5 ha
Alkärr	1,0 ha
Vatten, inkl. småskär, bladvass och strandvegetation	8,4 ha

Naturtyper enligt

Natura 2000:

Västlig taiga (9010), undergrupp tallskog (9012)*	15,0 ha
Västlig taiga (9010), undergrupp blandskog (9016)*	10,0 ha
Näringsrik granskog (9050)	8,7 ha
Lövängar (6530)*	1,3 ha

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Föreskrifter utöver reservatsbeslut

Norrboda-Jomale ingår i ett större område klassat som riksintresse för såväl naturvård (N 18, Gräsö-Singöområdet; beslut den 7 februari 2000) som rörligt friluftsliv (Kustområdet från Arkösund till Forsmark) samt högexploaterad kust (Kustområdet från Arkösund till Forsmark) enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vattenområdet ingår i riksintresse för yrkesfiske (Öregrundsgrepen, Gräsö, Grisslehamn) enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Reservatet ingår även i ett större område (Kustområdet och skärgården från Arkösund till Forsmark) inom vilket det enligt 4 kap. 4 § miljöbalken finns särskilda bestämmelser för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Reservatet ingår i ett område med särskilda bestämmelser för prövning av bygglov enligt 12 kap. 4 § plan- och bygglagen (Gräsö; beslut den 25 september 2003).

I området gäller strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken, vilket omfattar land- och vattenområdet 100 m från strandlinjen (beslut dnr 231-570-93).

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter enligt artskyddsförordningen (2007:845). Se listan över skyddsvärda arter under rubriken "Områdets bevarandevärden" i skötselplanen, bilaga A.

Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Sjötrafikförordningen (1986:300) som reglerar trafik i och på vatten.

Vattenskoterförordningen (1993:1053) samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där vattenskoter får användas (beslut dnr 523-8320-06).

Naturvärdesbedömningar

Skogsvårdsstyrelsen (1998) har inom området beskrivit ett naturvärdesobjekt (Id 130828091) på 2,0 hektar. Naturvärdesobjektet klassas som lövängsrest. Vid Länsstyrelsens kompletterande inventering år 2000 avgränsades i området ytterligare två delområden av nyckelbiotopklass samt nio delområden av naturvärdesklass.

Åtgärdsprogram för hotade arter

I reservatet förekommer svartbent sköldbagge som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för bevarande av hotade insekter på krisslor. Krissla växer på störd mark på kalkrika lokaler och påverkas negativt av igenväxning. Havsörn har påträffats i reservatet. Även kalkbarrskogar omfattas av ett åtgärdsprogram.

Allmän beskrivning

Reservatet består huvudsakligen av gammal, mossrik granskog av ris- och örtytp samt hällmarkstallskog. Terrängen är småkuperad och kustpåverkad, och

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

landhöjningssuccession kännetecknar skogen i vissa delar. Merparten av strandzonen i området består av klippställar med gles hållmarkstallskog. Berggrunden består av yngre graniter och pegmatit. Vegetationen indikerar kalkhaltiga jordar.

Det finns många gamla tallar och granar och bitvis hög täthet av stående och liggande döda träd. Inslaget av lövträd domineras av asp, björk, rönn och ask, med stor variation i storlek och ålder. Fältskiktet på högre torrare partier domineras av ris, medan det i fuktiga svackor ersätts av örtrik, ibland kalkpräglad vegetation.

Inom ett område i den sydvästra delen av reservatet (identifierat som naturvärdesobjekt) finns rikligt med hamlade träd, framförallt askar och oxlar.

Ett par hundra meter väster om naturreservatet, på Ådkubben och Tärnbådan med kringliggande småöar, finns en av Uppsala läns viktigaste häckningsplatser för silltrut. Dessa öar är fågelskyddsområden. Bland silltrutarna häckar också flera andra intressanta arter, som tordmule, roskarl och fisk/silvertärna.

Området är beläget i havsnivå och högsta punkten ligger ca 10 m ö.h.
Årsmedelnederbörden är 600-650 mm.

Historisk och nuvarande markanvändning

I skogen finns spår av äldre bete, t.ex. döende grova enar, odlingsrösen och ett stort lövinslag. Skogen har påverkats av ett extensivt skogsbruk, där gamla stubbar utgör spår av tidigare plockhuggning. Kalavverkning har inte förekommit i någon del av området.

Små inägomarker har brukats för vallodling och bete och äldre ängslador finns i anslutning till dessa. Skogen i den gamla lövängen har betats och lövträden (ask, oxel och björk) har hamlats. Skötseln har sedan länge upphört och träden har inte hamlats på flera decennier. Ökad busk- och trädvegetation har lett till igenväxning av området. Även några av de tidigare inägomarkerna har vuxit igen, huvudsakligen med lövträd, och istället utvecklat potential att hysa höga skogliga naturvärden.

Geologi

Berggrunden består av yngre granit och pegmatit samt brottstycken av äldre berggrund (djupgrönsten, gnejsgranit och ytbergarter). En stor del av området, framförallt längs vattnet, täcks av berg och isräfflor förekommer rikligt på hållarna. Berget täcks i östra delarna av morän och i området finns också inslag av grus och glacial lera. Så sent som för tusen år sedan var området till största delen täckt av vatten. Eftersom området relativt nyligen stigit ur havet har kalciten, som kommer

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

från ordovicisk kalksten från havsbotten, inte hunnit vittra och de övre jordlagren är kalkrika.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Bevarandevärdena utgörs av gammal barrskog, äldre delvis betespåverkad och kalkpräglad barr- och blandskog samt mer eller mindre öppna betesmarker och en rest av en gammal löväng med hamlade träd. Skyddsvärda arter är främst knutna till gamla barrträd, kalkrika barr- och blandskogar samt strandängar med population av krissla.

Grönhjon är en skalbagge som klassas som missgynnad i den svenska rödlistan. Den är knuten till långsamt växande grovbarkiga granar. Larverna lever främst under barken på grenar som varit döda något år. Även granbarkgnagaren är knuten till gamla granar, där larven lever under barken.

Lakritsmusseron är en mykorrhizasvamp knuten till tall, som gynnas av kalkrika jordar. För att skydda artens habitat bör slutavverkning, markberedning och gödsling undvikas. Duvspindling bildar mykorrhiza med tall och förmodligen gran i torr, kalkrik barrskog. Förutom på Gotland är den bara känd från några lokaler i Uppland. Andra svampar som är knutna till kalkrika barrskogar och som förekommer i området är barrskogsfagerspindling, anisspindling, kopparspindling, odörspindling och olivspindling. De tre sistnämnda är klassade som missgynnade i den svenska rödlistan.

Den rikliga förekomsten av död ved gynnar många skyddsvärda arter. Grön sköldmossa och liten hornflikmossa är två arter som är knutna till granlågor i näringsrika skogar. Liten hornflikmossa klassas som missgynnad i den svenska rödlistan.

De kalkrika jordarna i reservatet gynnar arter som rödbrun jordstjärna, svärdsyssla, Adam och Eva och lundskäfting. Rödbrun jordstjärna är missgynnad, enligt den svenska rödlistan. Ryl är en karaktärsväxt i örtrika glesa, gärna kalkpåverkade kustbarrskogar. Rylen klassas som sårbar i den svenska rödlistan.

Krisslebestånden på norra Gräsö hyser flera rödlistade dagfjärilar och är viktiga för ett flertal insekter. Någon riktad insektsinventering har dock inte genomförts i området. Krissla är värdväxt för svartbent sköldbagge som förekommer i reservatet och är klassad som missgynnad i den svenska rödlistan. Krisslebestånd finns i viken

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

mellan Jomaleudden och Konungsudden samt vid Jomalestrand. Både värdväxten och den svartbenta sköldbaggen slås ut av hårt och tidigt bete. På grund av att skalbaggar går i diapaus redan i augusti kan de även vara känsliga för kreaturstramp vid hårt eftersommarbete. Däremot är det möjligt att sköldbaggen gynnas av måttligt bete. Det är tveksamt om krissla eller associerade skalbaggar tål slåtter. Vatten och is stör skalbaggar övervintring i förnan vid strandbryn. Däremot kan arterna påträffas och överleva om krisslan finns i hävdad mark i anslutning till landhöjningsområdet.

Ett havsörnspar har vid upprepade tillfällen iakttagits i området. Någon häckning har inte konstaterats i reservatet, men skogen och de äldre tallarna utgör ett lämpligt habitat. Havsörn klassas som missgynnad i den svenska rödlistan. Inventering av fågel har inte utförts i området, men skogen är lämplig som häckningsmiljö för tretåig hackspett, järpe, tjäder, nattskär och mindre flugsnappare.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Dendrocopos minor</i>	mindre hackspett	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	havsörn	NT F, P

Skalbaggar

<i>Callidium aeneum</i>	grönhjon	NT
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsjon	s
<i>Cassida murraea</i>	svartbent sköldbagge	NT P
<i>Microbregma emarginata</i>	granbarkgnagare	s

Kärlväxter

<i>Cephalanthera longifolia</i>	svärdsyssla	§
<i>Chimaphila umbellata</i>	ryl	VU s
<i>Dactylorhiza latifolia</i>	Adam och Eva	§
<i>Inula salicina</i>	krissla	

Mossor

<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	A, s, §
<i>Lophozia ascendens</i>	liten hornflikmossa	NT s

Lavar

<i>Collema subnigrescens</i>	aspgelélav	NT s
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	NT s

Svampar

<i>Cantharellus lutescens</i>	rödgul trumpetssvamp	s
<i>Cortinarius bolaris</i>	brokspindling	

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

<i>Cortinarius caesiocanescens</i>	duvspindling	VU s
<i>Cortinarius calochrous</i> ssp.		
<i>coniferarum</i> var. <i>coniferarum</i>	barrskogsfagerspindling	s
<i>Cortinarius cupreorufus</i>	kopparspindling	NT s
<i>Cortinarius glaucopus</i>	strimspindling	s
<i>Cortinarius muscivus</i>	odörspindling	NT s
<i>Cortinarius odorifer</i>	anisspindling	s
<i>Cortinarius venetus</i>	olivspindling	NT s
<i>Geastrum rufecens</i>	rödbrun jordstjärna	NT s
<i>Hygrophorus erubescens</i>	besk vaxskivling	s
<i>Lactarius scrobiculatus</i>	svavelriska	s
<i>Oligoporus undosus</i>	vågticka	NT
<i>Phellinus pini</i>	tallticka	s
<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	NT s
<i>Ramaria flava</i>	gul fingersvamp	s
<i>Tricholoma apium</i>	lakritsmusseron	VU s

Teckenförklaring:

- F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
s = Signalart enligt Skogsstyrelsen 2005
§ = Arten är fridlyst i Sverige
P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2005:

- CR = Critically endangered Akut hotad
EN = Endangered Starkt hotad
VU = Vulnerable Sårbar
NT = Near threatened Missgynnad
DD = Data deficient Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

Landhöjningen påverkar kuststräckorna inom området. Landmiljön består av omväxlande hållmarker och svackor med kalkhaltiga jordar.

Kulturhistoriska värden

Reservatets kulturhistoriska värden utgörs främst av en lövängsrest (se bilaga D). I övrigt finns ängslador och rester av gamla gärdesgårdar som vittnar om historiskt bete och ängsbruk.

Värden för friluftslivet

Reservatet är lättillgängligt tack vare vägen som leder fram till de stugor som finns i området. Stugor och bebyggelse är utom synhåll från en stor del av reservatets

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

kuststräcka. Några stigar samt två grusvägar ger god tillgång till skogen i området, där markerna lämpar sig väl för naturupplevelser.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: primärskog, kalkbarrskog, löväng

Strukturer: gamla barrträd, död ved, hamlade lövträd

Växt-, svamp- och djursamhällen: vedskalbaggar, vedsvampar, mykorrhizasvampar knutna till gran, hotade insekter på krissla

Arter:	<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa
	<i>Callidium aeneum</i>	grönhjon
	<i>Cassida murraea</i>	svartbent sköldbagge
	<i>Cortinarius caesiocanescens</i>	duvspindling
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	havsörn
	<i>Tricholoma apium</i>	lakritsmusseron

Friluftsliv: naturupplevelse

Beskrivning av byggnader

Byggnadernas läge framgår av bilaga D.

1. Sjöbod	Hör till stuga i området.
2. Sjöbod	Hör till stuga i området.
3. Sjöbod	Hör till stuga i området.
4. Sjöbod	Hör till stuga i området.
5. Sjöbod	Hör till stuga i området.
6. Ängslada	I visst förfall. Används som förråd.
7. Ängslada	I visst förfall. Används som förråd.
8. Ängslada, ruin	Endast några timrade stockar kvarstår.
9. Båtskjul	Provisoriskt bygge.

Fyra enklare älgstam finns i området, som framgår av bilaga D.

Intressen för allmänheten

Reservatet nås med bil eller buss. En grusplan lämplig som parkeringsplats finns inom reservatet och busshållplats ("Post Albert") finns inom någon kilometer från reservatet. Reservatet är tillgängligt för allmänheten.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Referenser

Publicerade skrifter

- Bohlin, K. 2001: Faktablad: *Tricholoma apium* – lakritsmusseron. ArtDatabanken, SLU.
- Ehnström, B. 2001: Faktablad: *Callidium aeneum* – grönhjon. ArtDatabanken, SLU.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005: Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hultengren, S. 1999: Faktablad: *Collema subnigrescens* – aspgelélav. ArtDatabanken, SLU.
- Hultengren, S. 2005: Faktablad: *Lobaria pulmonaria* – lunglav. ArtDatabanken, SLU.
- Jacobsson, S. 1997: Faktablad: *Cortinarius caesiocanescens* - duvspindling. ArtDatabanken, SLU.
- Jacobsson, S. 1997: Faktablad: *Cortinarius cupreorufus* - kopparspindling. ArtDatabanken, SLU.
- Jacobsson, S. 2002: Faktablad: *Cortinarius muscivorus* - odörspindling. ArtDatabanken, SLU.
- Larsson, K.-H. 1997: Faktablad: *Oligoporus undosus* - vågticka. ArtDatabanken, SLU.
- Lennartsson, T. & Björklund, J.-O. 2007: Åtgärdsprogram för hotade insekter på krissla (Remissversion). Naturvårdsverket.
- Lindqvist, M. 1997: Faktablad: *Phellinus populicola* – stor aspticka. ArtDatabanken, SLU.
- Ljungberg, H. & Lennartsson, T. 2005: Faktablad: *Cassida murraea* – svartbent sköldbagge. ArtDatabanken, SLU.
- Naturvårdsverket: Natura 2000 – Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se
- Nitare, J. (red.) 2000: Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Naturvårdsverket, 1991: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv –beskrivningar (del av objekt C18). Rapport 3771.
- Naturvårdsverket, 1992: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv –beskrivningar (del av objekt C18). Rapport 4037.
- Skogsstyrelsen: Skogens pärlor, tillgänglig på <http://www.skogsstyrelsen.se/>, citerad 16/10 2008.
- Stridvall, A. & Stridvall, L. 2005: Faktablad: *Cortinarius venetus* – olivspindling. ArtDatabanken, SLU.
- Ståhl, P. 1997: Faktablad: *Chimaphila umbellata* – ryl. ArtDatabanken, SLU.
- Sveriges Geologiska Undersökning, 1986. Jordartskartan 13I/13J Österlövsta SO/Grundkallen SV, skala 1:50 000, med beskrivning. SGU serie Ae nr 76-77.
- Sunhede, S. 2002: Faktablad: *Geastrum rufescens* – rödbrun jordstjärna. ArtDatabanken, SLU.
- Weibull, H. 1997: Faktablad: *Lophozia ascendens* – liten hornflikmossa. ArtDatabanken, SLU.

Muntliga uppgifter

- Pia Barklund, Inst. för skoglig mykologi och patologi, SLU (askskottsjukan).
- Tommy Lennartsson, Upplandsstiftelsen (åtgärdsprogram för hotade insekter på krisslor).

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

PLANDEL

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i 5 skötselområden. För avgränsning av områdena A-E, se skötselområdeskarta, bilaga D.

Skötselområde A: Barrskog – 48,1 ha

Beskrivning: Gammal skog som har påtaglig förekomst av död ved och gamla träd med många skyddsvärda arter och som saknar spår av kalavverkning. Gran och tall dominerar trädsiktet, med björk och asp som främsta lövträd. Andra lövträd är ask, rönn och oxel. Alen dominerar i det som tidigare var en havsvik öster om Jomalekubben. Tallhällmarker finns spridda över skötselområdet, men främst i de centrala och östliga delarna. Svackorna nedanför hällmarkerna hyser en kalkrik flora med bl.a. tibast, skogsknipprot och nästrot. Det finns i stort sett inga körsador eller andra skador efter markanvändning, vilket gynnar bland annat mykorrhizasvampar i denna kalkhaltiga miljö.

Bevarandemål: Naturskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Området fortsätter att utveckla naturskogskaraktär med blandad ålders- och trädslagsblandning och död ved i olika grader av nedbrytning.
- Flera skyddsvärda vedlevande arter, till exempel grönhjon, grön sköldmossa och liten hornflikmossa förekommer frekvent i området.
- Skogsbete (om praktiskt genomförbart) och en betesgynnad vegetation förekommer i delar av området.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Om skogsbete ska förekomma bör lämpliga stängslingsåtgärder vidtas, med särskild hänsyn till angränsande fastigheter, inägomark och vägar. Genomgångar installeras i anslutning till stigar tillsammans med informationsskyltar om betesdjur.
Restaurering: Träd som växer tätt intill skyddsvärda tallar, aspar eller andra lövträd kan vid behov ringbarkas eller avverkas. Avverkade träd bör lämnas kvar som död ved. I samband med avverkning är det av största vikt att markskador, som kan påverka känsliga mykorrhizasvampar med mera, inte uppstår.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Löpande: Skogsbete kan med fördel förekomma i området, om det bedöms som praktiskt genomförbart. Vid eventuellt bete bör hänsyn tas till att området gränsar till skötselområde C med beteskänslig krisslepopulation.

Figur 1. Äldre barrskog i skötselområde A (Ö 1641407, N 6710818, mot S).

Figur 2. Skötselområde A. Till vänster hållmarkstallskog (Ö 1641238, N 6710595, mot N). Till höger inväxande gran som riskerar att påverka tallen negativt (Ö 1641260, N 6710760, mot S).

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Skötselområde B: Lövängsrest – 1,35 ha

Beskrivning: Igenväxande gammal löväng med gott om hamlade träd, framförallt ask och oxel. Lövängen har inte skötts på några decennier och en igenväxning har pågått sedan dess. De hamlade träden har vuxit ordentligt på höjden. Samtidigt har enbuskar och sly kommit att täcka allt större del av markvegetationen. Inom skötselområdet förekommer också sumpdråg med al och björk samt hållmarker med tall.

Bevarandemål: Gammal kulturmiljö med höga natur- och kulturvärden. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Askar och oxlar med värdefull kryptogamflora, t.ex. lunglav, förekommer frekvent i området.
- Området präglas av en markvegetation som är typisk för lövängar och lundar, t.ex. lundskäfting, nattviol, skogsnycklar och gullviva.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Om skötselområde B ska betas, men inte skötselområde A, behöver området stängslas av för att hålla betesdjuren inne. I så fall behövs även skyltad information om betesdjuren och om den kulturmiljö som lövängen utgör. Restaurering: Röjning och gallring av buskar och sly. Om lämpligt med hänsyn till askskottsjuka, återupptagen hamling av askar och oxlar. En utredning om hur hamling påverkar askars utsatthet för askskottsjukan bör göras innan hamling återupptas. Askskottsjukan förekommer i Uppland och utgör ett hot mot askar genom att angripa nya skott. Vid tidpunkten för arbetet med skötselplanen finns ingen känd kunskap om ifall hamling skyddar asken eller om hamlade askar är mer utsatta för angrepp. Det är angeläget att följa kunskapsutvecklingen inför restaurering och under löpande skötsel. Löpande: Om möjligt, slåtter eller bete. Om lämpligt med hänsyn till askskottsjuka, hamling av framförallt ask med 3-10 års mellanrum. Vid skötselåtgärder ska hänsyn tas till de populationer av krissla som finns i det intilliggande skötselområdet C samt till eventuella krisslor som spridit sig in i skötselområde B.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Figur 3. Igenväxande löväng med äldre hamlade askar i skötselområde B (Ö 1641156, N 6710422, mot S).

Skötselområde C: Strandnära bestånd av krissla – 1,45 ha

Beskrivning: Två strandnära bestånd av krissla längs södra delen av reservatet.

Närmast vattnet hålls igenväxningen tillbaks genom isens rörelser som skapar naturlig störning av vegetationen. Längre upp på stranden har successionen av al tagit över och igenväxning hotar på sikt krisslan, som dock tål en del beskuggning. Landhöjningen medför att nytt habitat för krisslorna skapas kontinuerligt.

Svartbent sköldbagge har observerats i den östra delen av skötselområdet, vid Jomalestrand. I skötselområdets västra del har ingen observation av svartbent sköldbagge gjorts.

Bevarandemål: Population av krissla med associerade skalbaggar.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- En livskraftig population av krissla finns i eller innanför albården och utgör ett långsiktigt dominerande inslag i vegetationen inom skötselområdet.
- Svartbent sköldbagge har en livskraftig population i skötselområdet.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Skötselåtgärder: Det finns flera kunskapsluckor avseende lämplig skötsel av krisslepopulationer. Inverkan av slåtter och bete på krissla och på associerade skalbaggarna är dåligt undersökt. Dessutom behövs ytterligare observationer göras för att skatta populationens storlek. Inventering bör göras i skötselområdets västra del för att se om skalbaggarna förekommer där. I skötselområdet kan utglesning av al genom avverkning och röjning behöva göras. Eventuellt bete måste vara måttligt för att inte riskera krisslepopulationen.

Figur 4. Krissla växande i albården i skötselområde C
(Ö 1641156, N 6710300, mot SO).

Skötselområde D: Inägomarker – 1,5 ha

Beskrivning: Betes- och slåttermark.

Bevarandemål: Fortsatt brukande genom bete och/eller slåtter.

Skötselåtgärder: Restaurering: Vid fortsatt bete bör befintliga stål- och taggrådsstängsel tas bort eller bytas ut mot lämpligare stängsel och stolpar.
Nyskapande: Genomgångar anordnas där stigarna passerar stängsel. Skyltar med information om betande djur placeras i anslutning till grindarna

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Löpande: Skötsel i form av bete och/eller vallodling. Eventuellt kan enstaka träd fällas i skogskanten inom en zon på 20 meter för att minska beskuggningen eller skapa en brynzon med buskar och lövträd. Sådana åtgärder ska ske av eller i samråd med förvaltaren av reservatet.

Skötselområde E: Slätteräng – 0,1 ha

Beskrivning: En liten slätteräng i anslutning till skötselområde D avgränsas för att främja förekomsten av Adam och Eva samt annan kalkgynnad ängsvegetation.

Bevarandemål: Slätterhävdad kalkrik ängsbacke. En livskraftig population av Adam och Eva ska präglä området.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Stängsla av området från intilliggande betesmarker.
Restaurering: Mindre röjning av buskar, sly eller träd.
Löpande: Återkommande slätter.

Figur 5. Inägomark i skötselområde D (Ö 1641422, N 6710404, mot V).

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Figur 6. Adam och Eva i skötselområde E
(Ö 1641480, N 6710510, foto mot V).

Byggnader

(Se även "Beskrivning av byggnader", sidan 11 i denna skötselplan, samt bilaga D för byggnadernas lägen.)

- Beskrivning:** Befintliga sjöbodar och båthus antas underhållas löpande av ägarna. Ängsladorna står i varierande grad av förfall och är i behov av underhåll.
- Bevarandemål:** Om möjligt bör ladorna bevaras och behålla sina traditionella utseenden. Bevarandemål saknas för sjöbodar och båthus.
- Skötselåtgärder:** Om ekonomisk möjlighet finns kan ängsladorna restaureras och underhållas. Restaureringsstöd för överloppsbyggnader i utvald miljö kan sökas. I annat fall får de förfalla.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Figur 7. Ängslada (Ö 1641391, N 6710559, mot SV).

Anordningar för friluftslivet

(Se bilaga D för friluftsanordningarnas/-anläggningarnas läge.)

Beskrivning: I området finns goda förutsättningar för besökare att uppleva naturen i anslutning till befintliga och planerade stigar.

Bevarandemål:

- En parkeringsplats för 8 bilar ska finnas vid korsningen i reservatets nordöstra del.
- En stig om ca 2,1 km ska finnas i området. Stigen ska vara markerad i terrängen och väl underhållen. Genomgångar och informationsskyltar ska finnas där stigen passerar stängslade områden.
- Sittplatser samt eventuell eldstad och vedförråd ska finnas på klipphällarna vid utsiktsplats (se bilaga D och figur 8).
- Reservatsgränsen ska vara tydligt markerad i terrängen
- Reservatsskylt ska finnas vid parkeringsplatsen. Skylten ska vara väl underhållen.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- En P-skylt sätts upp vid parkeringsplatsen efter det att en överenskommelse om vägunderhåll skrivits med Jomale

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

vägförening eller att frågan om allmänhetens rätt att köra på den privata vägen lösts på annat sätt.

- En markerad stig från parkeringen mot skötselområde D (se bilaga D) anordnas Stigens exakta dragning anpassas efter förhållandena i terrängen.
- Eldstad, bänkar eller stockar att sitta på samt ett vedförråd vid utsiktsplatsen (se bilaga D) anordnas.
- Reservatsgränsen markeras med färg på träd samt med hörnstolpar.
- Reservatsskylt sätts upp vid parkeringsplatsen.

Löpande:

- Städning och underhåll av parkering.
- Underhåll av stigar och genomgångar.
- Städning av eventuell eldplats. Plockhuggning av yngre och medelåldriga träd till vedförrådet. Vid behov röjning vid utsiktsplatsen.
- Skyltar byts ut vid behov.
- Tillsyn av anordningar.
- Underhåll av reservatsgräns

Figur 8. Lämplig plats för sittplats och/eller eldstad
(Ö 1640975, N 6710564, mot NV).

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

Upplysningar

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar

Befintliga körvägar (inklusive vägdiken), utfartsvägar, stigar och ledningar inom reservatet får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras. Inom ramen för underhåll ingår även nyskapande av en stig söderut från parkeringsplatsen.

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området. Förvaltaren får även ställa upp manskapsbodar i samband med skötselinsatser.

Stängsel och staket

Stängsel får sättas upp i de skötselområden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, t.ex. där stigar går genom betesområdet.

Rensning av diken

Befintliga åkerdiken får underhållas.

Jakt och fiske

Jakt och fiske får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Jakt och fiske är inte reglerade i reservatsbeslutet. Befintliga jakttorn (se skötselområdeskarta, bilaga D) och siktgator får underhållas. Nya jakttorn och siktgator får ej uppföras utan att Länsstyrelsen meddelat dispens från föreskrifterna.

Motorbåtstrafik

Motorbåtar räknas inte som fordon och körning med motorbåt är inte reglerad i reservatsföreskrifterna.

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Parkeringsplats, reservatsskyltar, stigar, eldstad, bänkar, vedförråd och städning.
- Hävd (bete eller slåtter).

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart sjätte år för:

- Gränsmarkeringar.
- Hamlade träd och askskottsjuka i skötselområde B.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 12:e år för:

- Förekomst av prioriterade arter.
- Betesgynnad vegetation i skötselområde A.
- Markvegetation i skötselområde B.
- Populationsstorlek av Adam och Eva i skötselområde E.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 18:e år för:

- Utbredning av naturtyper.
- Lövandel, förekomst av död ved och grova tallar i skötselområde A.

FINANSIERING

Merparten av skötselåtgärderna finansieras av Länsstyrelsens skötselanslag. Därutöver finns möjlighet att söka miljöersättning för bete och slåtter samt restaureringsstöd för överloppsbyggnader i utvald miljö (ladorna).

2009-12-16

Dnr: 511-16712-08
Dossienr: 0382-02-126

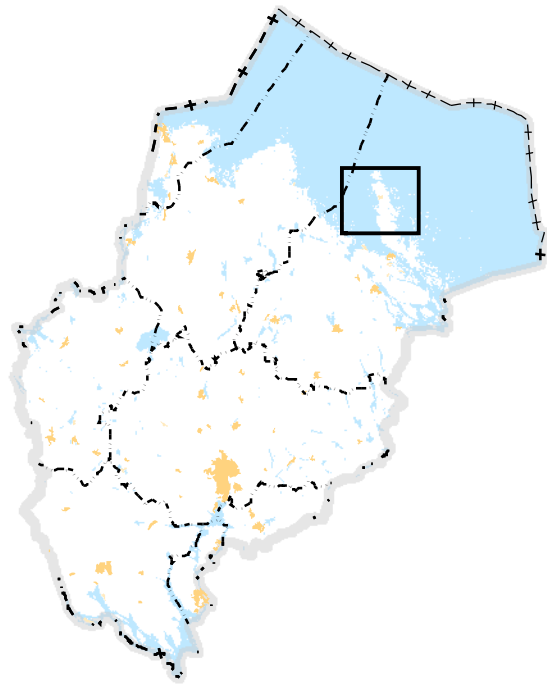
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Ny parkeringsplats	1	Inom två år	Friluftsliv	Skötselanslag
Ny stig	2	Inom fem år	Friluftsliv	Skötselanslag
Eldstad, bänkar, vedförråd	2	Inom fem år	Friluftsliv	Skötselanslag
Reservatsskyltar	1	Inom två år	Friluftsliv	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Underhåll och städning	1	Löpande	Alla	Skötselanslag
Tillsyn	1	Löpande	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 6:e, 12:e och 18:e år enligt ovan.	Alla	Skötselanslag
Friställning av grova tallar och aspar	2	Inom tio år, därefter vid behov	A	Skötselanslag
Röjning av buskar och sly	1	Inom fem år	B, E	Skötselanslag
Hamling	2	Vid behov med hänsyn till askskottsjuka	B	Skötselanslag
Röjning av al	1	Vid behov	C	Skötselanslag
Inventering av svartbent sköldbagge	1	Inom två år	C	ÅGP-medel
Stängsling	1	Inom fem år	E	Skötselanslag
Slåtter	1	Löpande	E	Skötselanslag
Bete	2	Löpande	A, B, D	Ev. miljöersättning
Lador	2	Inom fem år	Byggnader	Ev. restaureringsstöd för överloppsbyggnader i utvald miljö

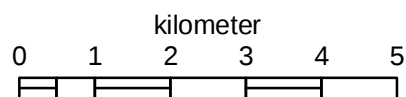
Bilaga B. Översiktskarta.

Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
förslag till beslut 2009-12-16,
dnr 511-16712-08.

Naturreservatet Norrboda-Jomale
Östhammars kommun.

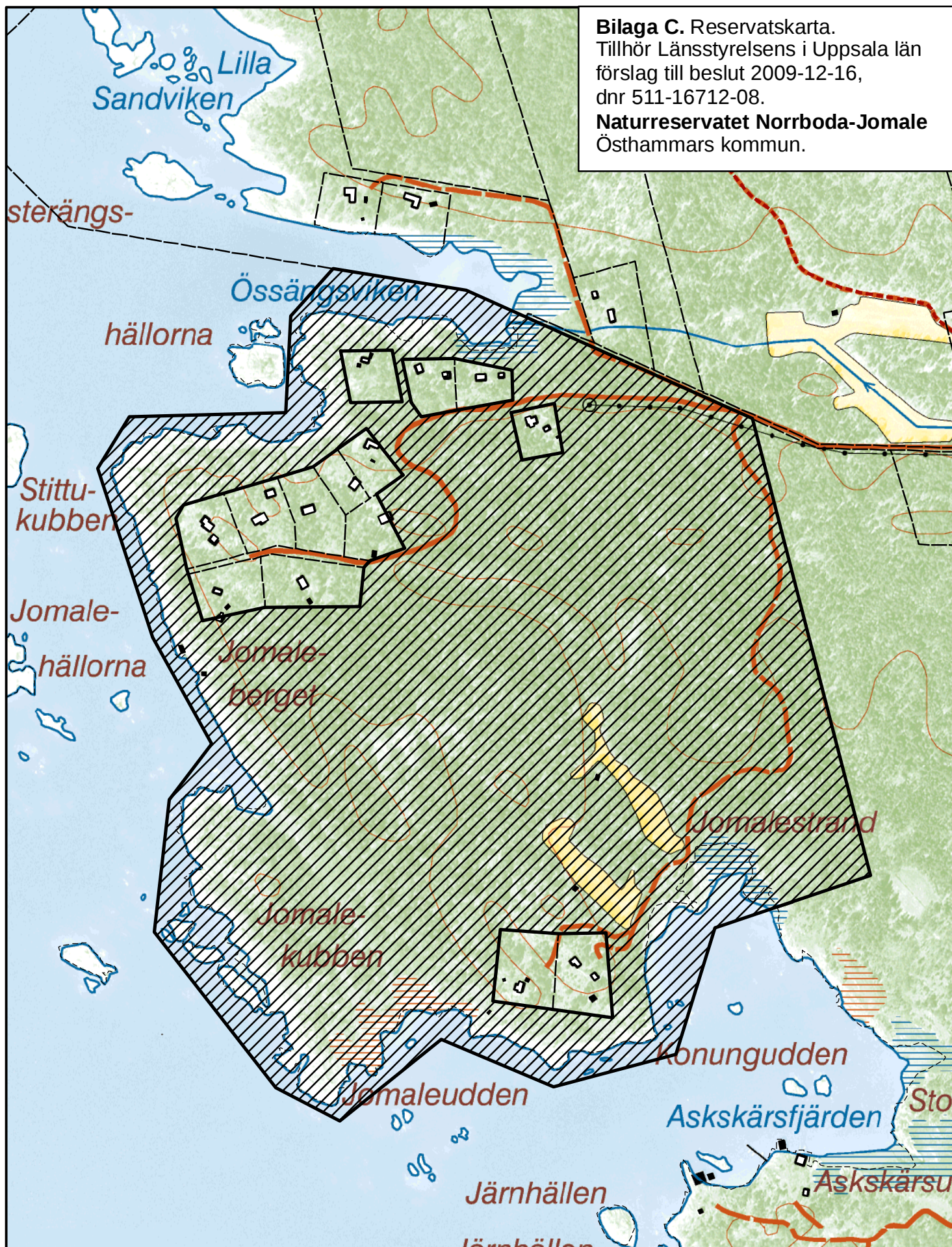
© Lantmäteriet 2005, Ur GSD-väggkartan ärende 106-2i004/188C

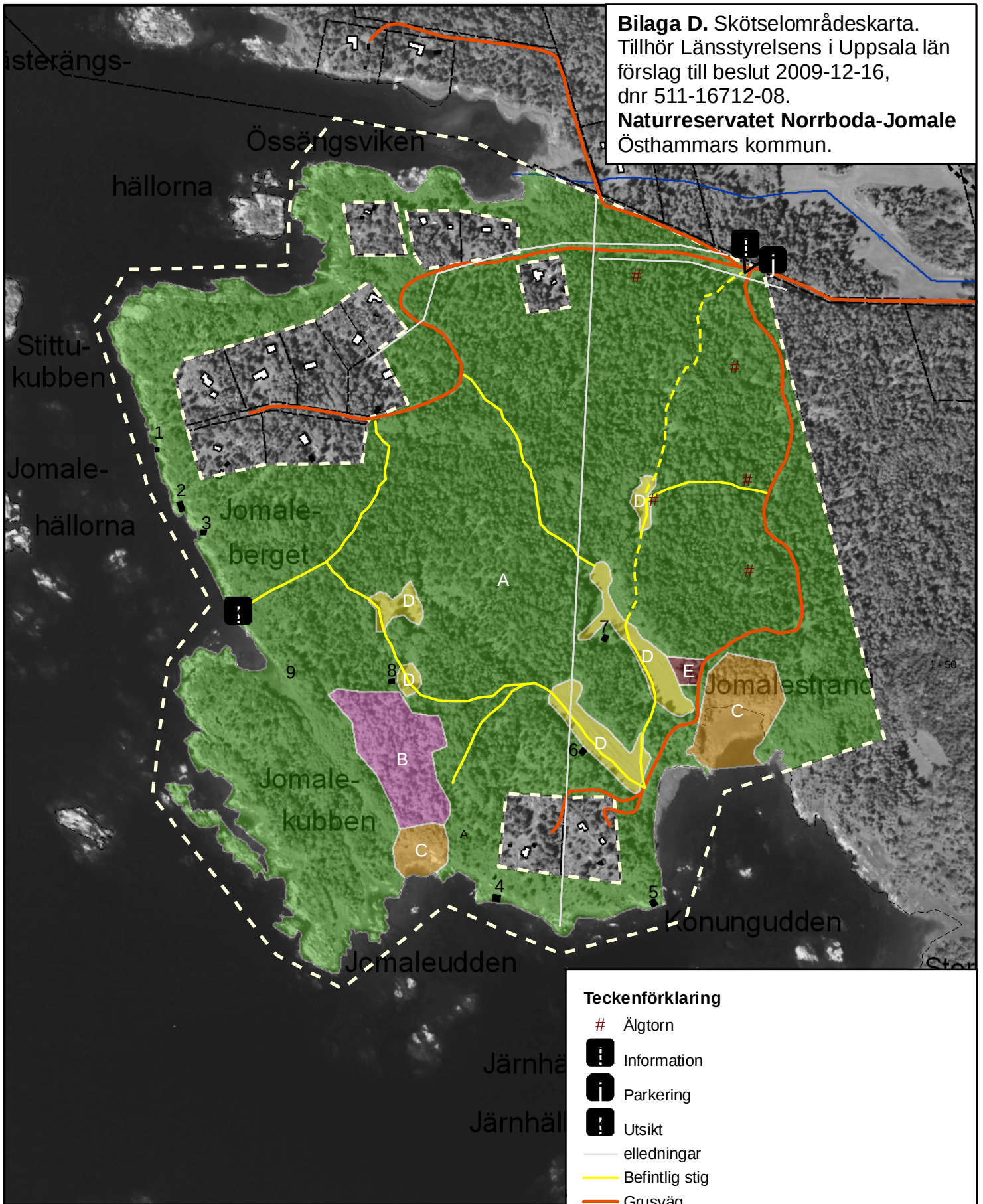
Skala 1:100 000

Naturreservat

Bilaga D. Skötselområdeskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
förslag till beslut 2009-12-16,
dnr 511-16712-08.
Naturreseptatet Norrboda-Jomale
Östhammars kommun.

© Lantmäteriet 2005, Ur GSD-Ortofotofoto ärende 106-2004/188C

0 250 500 Meters

Skala 1:6 000

Teckenförklaring

- # Älgtorn
- ! Information
- i Parkering
- ! Utsikt
- elledningar
- Befintlig stig
- Grusväg
- - - Planerad stig
- - - Reservatsgräns
- Skötselområde A - Barrskog
- Skötselområde B - Lövängsrest
- Skötselområde C - Strandnära omr. med krissla
- Skötselområde D - Inägomark
- Skötselområde E - Slätteräng
- Skötselområde F - Byggnader (1-9)

Bilaga E

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS REGERINGEN

Om Ni är missnöjd med Länsstyrelsens beslut kan Ni överklaga detta hos regeringen, miljödepartementet.

Det gör Ni genom att i ett brev till regeringen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets diarienummer och
- redogöra för dels varför Ni menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet skall lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer framgår av sidfoten i beslutet.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev **inom tre veckor från den dag beslutet senast tillkännagavs**, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om något är oklart, ring eller skriv till Länsstyrelsen.